

5) "RHETORICA / GEACHTEN DICHTKONSTBROEDER EN WEIRDE ZUSTER /..."

Programma van het huldefeest ter ere van Bernardus BRICX, drukker en lid van de Rhetorica (1811).

Norbert HOSTYN

#

OOSTENDE ANNO 1815 : ROBERT SOUTHEY'S "JOURNAL OF A TOUR IN THE NETHERLANDS IN THE AUTUMN OF 1815" (vervolg en slot)

De enige boekhandel die ik kon vinden, leverde me niets beters op dan een schoolboek : half woordenlijst, half spraakleer, in het Frans en het Vlaams.

Ik begeleide Edith May naar een grote calvarieberg in een van de kerken. Hij staat aan de voet van de toren onder een laag portaal dat deel uitmaakt van het gebouw. Het beeld op het kruis en de personages die er omheen knielen, zijn levensgroot en, naar leven gekleurd. Vooraan is er een voorgrond van stenen en doodshoofden en onder deze voorgrond, die zo wat 20 voet boven de bodem verheven is, hangt een schilderij van de zielen in het Vagevuur.

De kerken die ik bezocht bevatten weinig belangwekkends; en er bevonden zich slechts drie of vier oude vrouwen die hun devoties deden. In het portaal van een kerk hing een opschrift om de toegang voor honden te verbieden. Nabij het stadhuis, dat aan het grote plein of Place staat, treft men een hoge pilaar aan met er bovenop een ijzer, dat gebogen is als de staf van een schaapherder. Ik dacht aan de pellourinho in Portugese steden en vroeg of het tuig gebruikt werd als galg. Men antwoordde me dat men nooit ophangt te Oostende en dat, in de winter, een grote lantaarn aan deze pilaar opgehangen wordt. De markt op dit plein en op een kleinere place dichtbij was merkwaardig. Pluimgedierte, konijnen in grote overvloed, levende patrijzen en kwartels; manden vol eieren, gezouten vis, witter en reiner dan ik die ooit te koop gesteld zag, en, in een hoek op de grond, een hoop houten schoenen. Het is verbazend hoe algemeen Engels gesproken en verstaan wordt. We kochten wat druiven op de markt. Ik nam een tros, vroeg hun how much, en verwachtte er mij aan dat de taal gangbaar zou wezen. De vrouw antwoordde : vier pence het pond - het geld is dus ook gangbaar. Maar ze wisselde mijn shilling voor een frank, dit is, voor tien pence - de wisselkoers voor zulke aankopen ! Bij onze landing had zich iemand aangeboden om onze paspoorten mee te nemen en ze te laten goedkeuren. Toen hij ze naar de herberg terug bracht gaf ik hem twee frank en ik werd door zekere Engelsen afgekeurd omdat ik dit deed. Ze zegden dat hij zijn diensten vrijwillig aangeboden had enkel en alleen om geld te krijgen. Ze deelden me mede dat ik, voor alle fooien en betalingen, twee frank diende te beschouwen als gelijk aan een halve kroon in Engeland. Mogelijk gaf ik de man een frank meer dan hij verwacht had, maar wanneer ik hem het paspoort voor goedkeuring liet mee nemen, had ik de gewone en nuttige doenwijze gevolgd.

De meeste winkels hebben Engelse opschriften, zoals "Here is sold every all sorts of liquor". De huizen zijn over het algemeen zeer degelijk. De gevelkant is naar de straat gekeerd, en heeft

geveltrapjes als in Schotland. Hier bestaat blijkbaar geen gevelbelasting, die uiterlijke ontsiering en inwendige ongerieflijkheid voor gevolg heeft. De vensters zijn talrijk, breed en versierd met ronde en boogvormige lijsten. Ik noteerde een huis waarvan de gevel helemaal grasgroen geschilderd was. De vrouwen dragen grote oorringen. Ik zag er een met zilveren halssnoeren, en een wier hoofddoek vastgehecht was met een zilveren plaat, zo groot als de koperen plaat met mijn naam op de kapstok. Ze dragen grote mantels; die van de armere klassen zien er uit als waren ze van oude bedgarnituren en sommige van lapwerk gemaakt.

Onder de uithangborden merkte ik, bij een tabakverkoper, een rode kat op, die een pijp rookte. De kat was gebeeldhouwd en meer dan levensgroot.

Ik schreef dit terwijl de tafelknecht de tafels dekte voor het middagmaal en ik had de gelegenheid om hem te vragen waarom zekere borden omgekeerd werden op het servet. "Ze zijn bestemd voor personen die hier per week middagmalen en hetzelfde servet van Zondag tot Zondag gebruiken". Peper wordt in een afzonderlijk vat gedaan, naast het zout - dit is een verstandig gebruik.

Leder wordt niet even veel gebruikt als in Engeland. Ik zag een man die vooraan op een lange, lage wagen gezeten was, en met een lange koord voerde. Waar de straten kruisen is de goot met houten deuren overdekt; aldus levert ze geen hinderpaal op voor voertuigen en kan ze gemakkelijk gereinigd worden. Er is een begijnhof in deze straat (Rue de la Chapelle), een groot gebouw, kloosterachtig van uitzicht en met een grote ommuurde tuin. Het paalt aan de kerk met de calvarie. De tafelknecht zegt me dat er ongeveer twintig begijnen wonen en dat vreemdelingen enkel 's Zondags toegelaten worden. De grote houten poort blijft toe en belet zelfs dat men zou binnenkijken.

Het middagmaal aan de table d'hôte was uitstekend. De schotels werden overgereikt door een schuifdeur in de muur. Het gezelschap bestond bijna uitsluitend uit Engelsen en niet van het beste soort. Er waren slechts twee dames die, geen plaats vindend aan de lange tafel, aan een kleinere zaten, zodat Edith het natuurlijk genoeg ongezellig vond. We stonden dan ook op vóór het nagerecht.

Ons reisgoed (voorzeker het schamelste waar vier reizigers van deftig voorkomen en deftige omgang ooit mee vertrokken) werd op een stootwagen geladen en weg waren we naar de waterkant waar we inscheepten op een boot die ons, langs de haven, naar de monding van het Brugse kanaal bracht. Er lagen niet veel schepen in de haven, maar toch genoeg om in deze stille wateren en tussen deze effen kusten, dit soort van schoonheid te laten uitschijnen, waarop zekere grote schilders verslingerd geraakten. Een man was van uit een boot in de haven aan het vissen; het net hing uitgespreid onderaan vier lange en plooiende ribben, zoals deze van een regenscherm, en was aldus aan de mast opgehangen. Hij wondt het op en af door middel van een windas en bediende het alleen. Het regende terwijl we in de boot waren en wanneer we aan boord van de trekschuit gingen. Ik onderstel dat we inscheepten op de plaats zelf die de Engelsen, bij een van Mr. Pitt's expedities, zo domweg verwoestten en die ze, toen ze gevangen genomen, zoals het hoorde verplicht werden te herstellen. Niet zonder een gevoel van vernedering riep ik dit feit voor mijn geest.

De trekschuit, met een platte bodem, is veel ruimer dan men, naar haar grootte te oordelen, zou opmaken. De beste kajuit is nogal weelderig gestoffeerd met korte rode pluche, terwijl een bank, die met hetzelfde materiaal overdekt is, langs de wand is aangebracht. Er bevinden zich hutten aan de voor- en achtersteven en, in het midden, een grote kamer vol marktvrouwen die terugkeren van Oostende. De verwarring der talen scheen, naar onze mening, op deze van Babel te gelijken. Het schip zelf was een volmaakte ark. De ene of andere Vlaamse oudheidkundige zou kunnen bewijzen dat ze gebouwd werd naar het traditionele model van Noë. Het was tantaliserend beneden te moeten blijven ten gevolge van een hevige regen, terwijl de wind zo hevig waaide dat ik geen venster kon open houden zonder zekere passagiers te hinderen, en ik had noch het recht, noch het verlangen om dit te doen. Aan lijzijde ontbrak gelukkig een ruit in de lijst en door deze schamele opening loerden Edith May en ik zoveel we konden terwijl de ark voortgleed. De oevers werden beveiligd door rijen takkebossen of vlechtwerk, vijf of zes rijen diep naar we telden en men deelde ons mede dat ze er acht of negen dik waren. Me dunkt dat ik ratteholen in de oevers zag.

In de hut waren twee Vlamingen bij ons, welgemanierd en verstandige mensen. Ik vernam van een hunner dat de begijnen tot twee orden behoorden; de ene orde was gebonden door onherroepbare geloften en deze orde was niet hersteld geworden. In de pakketboot uit Ramsgate was er een oude dame die naar Brussel, haar geboortestad, terugkeerde nadat ze achttien jaar afwezig was gebleven. Ze zegde me dat de begijnen in gemeenschap leven, vijf of zes tezamen onder toezicht van een oudere zuster, gedurende zo wat zeven jaar en dat ze daarna leefden zoals ze wilden. Begijnhoven zijn, naar haar zeggen, eerder hofjes dan kloosters.

De regen hield op en we bestegen het dek. Een ijzeren roerpen loopt onder het luxe-gedeelte van het dek, en staat ongeveer in de vorm van een vraagteken, of een rechtstaande S, (?) aldus, opgericht. De loods stond met zijn staatriem tegen het stuur geleund en stuurde aldus met volkomen nonchalance de boot. Ze werd getrokken door vier paarden, vastgemaakt aan twee touwen; maar we hadden zulke gunstige wind dat het werk hun gemakkelijk viel en we vorderden ongeveer vijf mijl in het uur. De streek die, naar Oostende toe, weinig bemerkenswaardigs vertoonde, met uitzondering van de reinheid der huizen en het uitzicht van degelijkheid en comfort, verbeterde hier. Er waren minder huizen en meer bomen en we merkten weldra al de karakteristieke hoedanigheden van het Vlaamse landschap. Daar ik pas van Derwentwater kom, kan ik de schoonheid van dit soort streek aanvoelen, en begrijpen hoe ze zoveel schilders heeft voortgebracht. Ze bezit al wat rust en kalm is - stille waters, een verre horizon, heerlijk groen, vruchtbaarheid en schaduw. Bomen worden hier niet beschouwd als schadelijk voor de landbouw, of, waarschijnlijk, weegt hun waarde zwaarder dan enige schade die ze mochten veroorzaken. De knotwilg geleeft vaak niet weinig op de cacaostruik, terwijl zijn lichte takken aan alle zijden als pluimen uitstaken. Populier en ratelpopulier komen meer voor dan olm en eik en er zijn geen grote bomen. Hun schaduw zou nadelig kunnen wezen, ofwel moet het regelmatig rooien winstgevend zijn. De bebouwing ziet er voortreffelijk uit - geen onkruid, geen afval : de velden liggen allemaal in parallelograms van verschillende vormen en oppervlakten en ze worden allemaal gescheiden door bomen die

langs de grachten staan. Ze maken de gehele streek zo bosrijk als zelden in Engeland werd gezien en nooit werd er zulk een daarmee gepaard gaand hoog peil van vooruitgang van de landbouw waargenomen. Er is, in verhouding, veel tuingrond. Weede wordt hier verbouwd en, naar ik meen, veel gebruikt als kleurstof in de Brugse fabrieken. Al de huizen die we voorbijtrokken waren net en blijkbaar gerieflijk. De deuren en vensterluiken waren over het algemeen hel groen. De bruggen over dit nobel kanaal zijn zo gebouwd dat ze draaien kunnen om doorgang te verlenen aan het schip.

We bereikten Brugge een weinig voor de schemering.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXVIII : C. DE BROUCKÈRE

Geboren te Roeselare op 2 februari 1920. Overleden te Oostende op 6 april 1985.

Woonde laatst Albert I Promenade 88.

Uit de necrologie die over Carlo DE BROUCKÈRE verscheen in de ZEEWACHT het volgende :

Zijn laatste tentoonstelling werd georganiseerd in de Oostendse galerij Atelier in december 83 en januari 1984.

Carlo DE BROUCKÈRE had een stuk van zijn leven op zee doorgebracht en nadien was hij via het kunstambacht (van 1946 tot 1949 maakte hij deel uit van "Groenhove" in Torhout, een

soort "commune van beeldhouwers - O. STREBELLE, MOESCHAL - en architecten - KISELOVE, Cl. STREBELLE en de schilder J.M. STREBELLE) tot de schilderkunst gekomen. Hij was autodidakt en wist in zijn werk een eigen gevoel voor humor te koppelen aan onvervalste poësie. Daardoor had hij een gans aparte plaats verworven. Hij was een innemende persoonlijkheid die zichzelf kon relativieren.

Na vele jaren in Torhout te hebben gewoond (in het domein thans naar hem genoemd) kwam hij zich enkele jaren geleden definitief in Oostende vestigen. Samen met zijn echtgenote woonde hij in een grote villa op de zeedijk dichtbij één van zijn grote inspiratiebronnen.

+-----+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXIX : M. VELLE

Marthe VELLE werd te Oostende geboren op 24 november 1907.

Ze studeerde aan de Hogere Rijkschool voor Architectuur en Visuele Kunsten Ter Kameren.

Zelf was ze lesgeefster aan de Academie van Sint-Jans-Molenbeek en Elsene.